

Streng winter en stroperij teisteren Steenarenden in Grote Fatra

Hero Moorlag

“Zeer teleurstellende broedresultaten”. Die mededeling kreeg de Werkgroep Natuur en Milieu van Stichting Stedenband Hoogeveen-Martin per mail voor het vertrek naar Slowakije op 14 juni. Enkele dagen later bleek uit gesprekken met medewerkers van Beheer Nationaal Park Grote Fatra en de directie dat er sprake was van een verslechterde organisatie van nestbewaking. Wellicht daardoor nam de stroperij toe. Eén Oostenrijkse stroper kon bij toeval in de kraag worden gegrepen bij de grensovergang nabij Bratislava. Ook de uiterst strenge winter speelde de Steenarenden parten.

Was de winter van 2004 op 2005 al streng in Slowakije, de afgelopen winter sloeg alle records. Keer op keer kregen we berichten over aanhoudende sneeuwval en zeer strenge vorst. De e-mails waren bijna noodkreten. De winter duurde van eind november tot diep in april. Anderhalve meter droge sneeuw in dorpen en steden, plaatselijk twee meter in de bergen. Boswachter L'udo Reminík mailde: “Het sneeuwt en sneeuwt en sneeuwt maar, elke dag!” Met sneeuwschoenen aan probeerde men zoveel mogelijk hooi bij te voeren. Met de koppen boven de sneeuw ploeterden edelherten, reeën en everzwijnen naar de voerplaatsen. Zo gauw de boswachters dertig meter waren verwijderd, stonden de dieren al te eten. Ze kwamen ook aan de randen van de dorpen. Half januari was Beheer Nationaal Park Grote Fatra door het voer heen. De sneeuw lag toen zo hoog, dat bijvoeren bijna niet meer mogelijk was. De sterfte onder hoefdieren werd hoog. Wolven, lynxen, vossen en Steenarenden profiteerden. Kadavers werden snel opgeruimd. Je zou zeggen dat goed doorvoede Steenarenden ondanks de kou de draad in het voorjaar wel weer oppikken en tot nestherstel en paren komen. Maar dat was in maart en april 2006 volgens Ivan Milan en directeur Ján Kadlecik niet het geval. Het bleef sneeuwen en vriezen en van de negen paren Steenarenden (vermoedelijk meer) werd slechts bij twee paren copulatie geconstateerd. De bewakingscaravan in het L'ubochnianská dolina hoefde niet te worden bemand; ook daar kwamen Steenarenden niet tot broeden.

Organisatie bewaking

Na de uitzonderlijk strenge winter moest er veel werk in het Nationale Park worden verzet. Door lawines waren paden onbegaanbaar geworden. Het vervoer van medewerkers in het 80.000 ha metende berggebied blijft daarbij helaas een groot probleem. Of het vele andere werk de verslechterde organisatie van de nestbewaking in de hand heeft gewerkt, is ons in de gesprekken niet geheel duidelijk geworden. Geldmiddelen en mankracht zijn voldoende aanwezig. Als werkgroep gaan we er vanuit dat 500 Euro per broedseizoen voldoende is voor de bewaking. Brandstof voor vervoer kan hiermee worden betaald, tenten en slaapzakken zijn geen probleem en de bewaker kan regelmatig bevoorradat worden. Vrijwel ieder jaar hebben we dat bedrag van WRN-leden gekregen, ook voor 2006. De nestbewaking in de Grote Fatra is echter

in handen van één boswachter. Zodra die het er bij laat zitten of noodgedwongen ander werk moet doen, stokt de organisatie. Aan Kadlecik deden we daarom het volgende voorstel: verdeel het gebied in drie regio's met een eigen organisator die in die regio woont, en houdt zelf de supervisie over de bewaking in handen. Hij vond dat een goed voorstel en zal dat, na de verhuizing van het kantoor van Vrutky naar Martin, met zijn medewerkers bespreken. Meteen zal hij ons eind 2006 een jaarverslag van de bewaking sturen dat ons drie jaar geleden was beloofd maar nooit kwam. Overigens wordt in de bewakingscaravan wel een logboek bijgehouden van de verrichtingen op het nest.

Grote Fatra bij het dorp Necnaly, links het broedgebied van de Steenarend, rechts een klein deel van het jachtgebied (Foto Hero Moorlag). *View of breeding (left) and hunting habitat of Golden Eagle in the great Fatra.*

Meer stroperij

Het aantal paren Steenarenden en Slechtvalken verschilt bij navraag nogal. We spraken met vier bewakers. De een geeft zeven nesten van Steenarenden op. Anderen beweren dat er twaalf paren zijn. Hebben de paren allemaal een nest en heeft eilig plaatsgevonden? "Dat weten we niet zeker. Misschien wel, maar er zijn aanwijzingen dat er is gestroopt, omdat de bewaking te wensen overliet", was het antwoord. Sinds 2002 valt het kilometers brede Turiecdal ook onder het Nationale Park. Aan de uiterste westrand, in de voetheuvels grenzend aan de Kleine Fatra, is een steenarendnest uitgehaald. De stroper werd aan de grens bij een toevallige controle gepakt en later veroordeeld. Dit boomnest werd niet bewaakt, omdat het ver van de Grote Fatra ligt in een uithoek van het Nationale Park. Kadlecik was het met ons eens om dit nest in een westelijke bewakingsregio op te nemen. Als organisator stelden we L'udo Reminik voor die in de buurt van drie andere steenarendnesten woont aan de westkant van de

Grote Fatra. Hij zou in deze regio de beschikking moeten krijgen over de caravan bij het rotsnest in het Gaderská dolina achter het dorp Blatnica. Te meer, omdat er kans is om met hulp van een grote sponsor een nieuw informatiecentrum te bouwen in Blatnica. Directeur Kadlecik noemt Blatnica de Poort van de Grote Fatra. De bewakingscaravan heeft in de drie jaar van haar bestaan bewezen uitstekend dienst te kunnen doen als educatief middel voor dorpsbewoners en passanten. Dat heeft in het dorp L'ubochnia geleid tot beter begrip voor de situatie van de Steenarend, niet in de laatste plaats wat betreft stroperij. Als werkgroep wachten we broedseizoen 2007 niet af, maar blijven de komende winter een betere organisatie van de bewaking stimuleren.

Flora half juni

Kortom: in alle opzichten teleurstellend nieuws over de Steenarenden in de Grote Fatra. Er moeten op korte termijn wat problemen worden opgelost. Bedenk daarbij dat het beheer van 80.000 ha berggebied meer aspecten kent dan alleen de zorg om het welbevinden van roofvogels. De besprekingen met de diverse medewerkers vonden voor een deel in het veld plaats. De natuurlijke rijkdom van het gebied ontging ons daarbij niet. Ik kan het niet laten floristen onder de WRN-leden erop te wijzen dat, afhankelijk van de duur van de winter, de flora in de Grote Fatra half juni overweldigend is. Je hoeft slechts vijfhonderd meter in een dal achter Blatnica af te leggen om de volgende orchideeën te zien: wit bosvogeltje, begin juli ook het rood bosvogeltje, welriekende nachtorchis, bergnatchorchis, mannetjesorchis, gevlekte orchis, gevlekte rietorchis, grote keverorchis en vogelnestorchis. Later komen daarbij: bruinrode wespenorchis, breedbladige wespenorchis en grote muggenorchis. Het spreekt voor zich dat op dergelijke plekken tientallen andere wilde planten groeien als drie rapunzelsoorten, klokjes, kruisbloemigen, mansoor (*Asarum*), akelei, akeleiruit, bremrapen, kuifvleugeltjesbloem en de alpenbosrank. Ga je dieper het zeventien kilometer lange Gaderská dolina in, dan ontdek je tijdens het botaniseren meteen waterspreeuw, grote gele kwikstaart en met een beetje geluk zwarte ooievaar.

Hoog in de lucht schroeven Steenarenden op de thermiek en rond een grijze rots cirkelen Slechtvalken. In de tweede helft van juni is de Grote Fatra een bezoek zeer de moeite waard!

Adres: De Aak 108, 7908 EK Hoogeveen.